

რეგისტრირებულია
საქართველოს იუსტიციის
სამინისტროში
13 მარტი 1998 წ.
რეგისტრაციის
N 430.003.000.131

ძალაშია 1995 წლის 28 ივლისიდან

ხელშეკრულება

საქართველოს რესპუბლიკასა და თურქეთის რესპუბლიკის შორის ინვესტიციების ურთიერწახალისებისა და დაცვის შესახებ

საქართველოს რესპუბლიკა და თურქეთის რესპუბლიკა, შემდგომში მხარეებად
წოდებულნი,

გამოთქვამენ სურვილს წახალისონ ფართო ეკონომიკური თანამშრომლობა
მათ შორის, კერძოდ ერთი მხარის ტერიტორიებზე მეორე მხარის ინვესტიციების
ინვესტიციების გზით;

აღიარებენ, რომ ამ ხელშეკრულების თანახმად ინვესტიციების განხორციელება
წახალისებს კაპიტალისა და ტექნოლოგიების გადინებას და მხარეების ეკონომიკურ
განვითარებას;

თანხმდებიან, რომ ინვესტიციებისა და ეკონომიკური რესურსების მაქსიმალურად
ეფექტიანი გამოყენების სტაბილური სისტემის შენარჩუნებისათვის სასურველია
ინვესტიციებისადმი სამართლიანი და თანაბარი დამოკიდებულება, და

გადაწყვიტეს ინვესტიციების წახალისებისა და ორმხრივი დაცვის შესახებ
ხელშეკრულების დადება,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი I განსაზღვრებანი

ამ ხელშეკრულების მიზნებისათვის:

1. ტერმინი "ინვესტორი" ნიშნავს:

ა) ფიზიკურ პირს, რომელიც თითოეულ მხარეში მოქმედი კანონმდებლობის
თანახმად ითვლება მის მოქალაქედ;

ბ) კორპორაციებს, ფირმებს და საქმიან ასოციაციებს, რომლებიც შექმნილია ან

ჩამოყალიბებულია თითოეული მხარის მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად და გააჩნიათ ხელმძღვანელი ორგანოები ამ მხარის ტერიტორიაზე.

2. ა) ტერმინი “ინვესტიცია” მიმღები მხარის კანონებისა და წესების შესაბამისად უნდა მოიცავდეს ყველა სახის აქტივებს, კერძოდ და არა მარტო:

- (i) აქციებს, ობლიგაციებს და კომპანიებში მონაწილეობის სხვა ფორმებს;
- (ii) რეგისტრირებულ შემოსავლს, ფულად სახრების მოთხოვნის ან სხვა ნებისმიერ უფლებას ისეთი კანონიერი ქმედებისათვის, რომელსაც აქვს ინვესტიციებთან დაკავშირებული ფინანსური ღირებულება.
- (iii) მოძრავ და უძრავ ქონებას, აგრეთვე ყველა სახის უფლებას, როგორც არის იპოთეკური დაგირავების, ყადაღის და სხვა მსგავსი უფლებანი
- (iv) საავტორო უფლებებს, უფლებებს სამრეწველო და ინტელექტუალურ ქონებაზე, როგორცაა პატენტები, ლიცენზიები, სამრეწველო ღიზანი, ტექნიკური პროცესები, აგრეთვე სავაჭრო მარკა, “გუდვილი” “ნოუ_ხაუ” და სხვა უფლებებს.
- (v) საქმიან კონცესიებს, გადაცემულს კანონმდებლობისა ან კონტრაქტის მიხედვით, რომლებიც მოიცავს თითოეული მხარის ტერიტორიაზე, როგორც ეს ქვემოთაა განსაზღვრული, ბუნებრივი რესურსების ძიების, კულტივირების, მოპოვებისა და ექსპლუატაციის კონცესიებს.

3. ტერმინი “შემოსავლები” ნიშნავს ინვესტიციების ხარჯზე მიღებულ თანხებს, კერძოდ და არა მხოლოდ მოგებას, პროცენტს და დივიდენდებს.

4. ტერმინი “ტერიტორია” მოიცავს სახმელეთო საზღვრებს, საზღვაო სივრცეს და კონტინენტალურ შელფს, როგორც ეს განსაზღვრულია მხარეებს შორის ორმხრივი შეთანხმებით და რომლებზეც საერთაშორისო სამართლის თანახმად ვრცელდება ინვესტიციის მიმღები მხარის სუვერენული უფლებები და იურისდიქცია.

მუხლი II **ინვესტიციების წახალისება და დაცვა**

1. თითოეულმა მხარემ, მისი კანონებისა და წესების ფარგლებში უნდა დაუშვას მის ტერიტორიაზე ინვესტიციები და მათთან დაკავშირებული საქმიანობა, ამასთან არა ნაკლებ ხელშემწყობი პირობებით, ვიდრე ეს დაშვებულია ანალოგიურ მდგომარეობაში ნებისმიერი მესამე ქვეყნის ინვესტორებისათვის.

2. თითოეულმა მხარემ უნდა მიანიჭოს ამ ინვესტიციებს ერთხელ დაწესებული პირობები, არა ნაკლებ ხელშემწყობი, ვიდრე დაწესებული ასეთივე მდგომარეობაში მისი ინვესტორების ან მესამე ქვეყნის ინვესტორების ინვესტიციებისათვის, იმის და მიხედვით, თუ რომლებია ყველაზე ხელშემწყობი.

3. რაც შეეხება უცხოელების შესვლასთან, დროებით ყოფნასთან და დასაქმებასთან დაკავშირებულ მხარეების კანონებსა და წესებს:

(ა) თითოეული მხარის მოქალაქეს უნდა ქონდეს უფლება ჩავიდეს და დარჩეს მეორე მხარის ტერიტორიაზე, რათა დააფუძნოს, განავითაროს, მართოს და ჩააგაროს კონსულტაციები საინვესტიციო ოპერაციებთან დაკავშირებით, რომლებთა განსახორციელებლად მას, ან პირველი მხარის ინვესტორს გამოყენებული აქვს ან გამოყენების პროცესში აქვს კაპიტალის ან სხვა რესურსების მნიშვნელოვანი

რაოდენობა.

(ბ) კომპანიები, რომლებიც დაფუძნებულია სამართლებრივი წესით ერთ_ერთი მხარის შესაბამისი კანონებისა და წესების მიხედვით, და რომლებიც წარმოადგენენ ინვესტორების ინვესტიციებს, სარგებლობენ უფლებით დაასაქმონ მმართველი და ტექნიკური პერსონალი საკუთარი არჩევანის მიხედვით, მოქალაქეობის და მიუხედავად.

4. ამ მუხლის დებულებებს არ ექნება გავლენა თითოეული მხარის მიერ ხელმოწერილი და მოქმედებაში შეყვანილი შემდეგი ხელშეკრულებების მიმართ:

(ა) რომლებიც დაკავშირებულია, არსებულ ან მომავალ საბაჟო გაერთიანებებთან, რეგიონალურ ეკონომიკურ ორგანიზაციებთან და მსგავს საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან,

(ბ) რომლებიც მთლიანად ან ნაწილობრივ დაკავშირებულია დაბეგვრასთან.

მუხლი III

ექსპროპრიაცია და კომპენსაცია

1. ინვესტიციები არ შეიძლება იყოს ექსპროპრიაციის, ნაციონალიზაციის ან, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ასეთივე შედეგების მქონე ზომების საგანი, გარდა დისკრიმინაციის გარეშე საზოგადოებრივი მიზნებისათვის გამოყენების შემთხვევისა, სწრაფი, აღეკვამური და ეფექტიანი კომპენსაციის პირობით და კანონმდებლობითა და ამ ხელშეკრულების მუხლი II_ში მოყვანილი ძირითადი პრინციპებისა და მიდგომების შესაბამისად.

2. კომპენსაცია უნდა იყოს ექვივალენტური ექსპროპრირებული ინვესტიციების რეალური ღირებულებისა ექსპროპრიაციის განხორციელებამდე ან მის შესახებ ინფორმაციის მიღებამდე. კომპენსაცია უნდა იყოს გადახდილი დაგვიანების გარეშე და ექვემდებარებოდეს თავისუფალ გრანსფერს, როგორც ეს განსაზღვრულია მუხლი 4-ის მე_2 პარაგრაფში.

3. ნებისმიერი მხარის ინვესტორის მიმართ, რომლის ინვესტიციები დაზარალდა მეორე მხარის ტერიტორიაზე ომის, ჯანყის, სამოქალაქო არეულობის ან სხვა შესაბამისი მოვლენების შედეგად, მეორე მხარის მიდგომა უნდა იყოს არა ნაკლებ ხელშემწყობი, ვიდრე საკუთარი ინვესტორების ან მესამე ქვეყნის ინვესტორების მიმართ, ამასთან მიღებული ზომების თვალსაზრისით გამოყენებული უნდა იყოს ყველაზე ხელშემწყობი მიდგომა დანაკლისის ასანამზაურებლად.

მუხლი IV

რეპატრიაცია და გრანსფერი

1. თითოეული მხარე დაუშვებს თავის ტერიტორიაზე და თავისი ტერიტორიიდან ინვესტიციებთან დაკავშირებულ ყველა გრანსფერს თავისუფლად და უსაფუძვლო დაგვიანების გარეშე. ასეთი გრანსფერები მოიცავს:

(ა) შემოსავლებს;

(ბ) მთელი ინვესტიციის ან მისი ნაწილის ლიკვიდაციისა ან გაყიდვის შედეგად მიღებულ ამონაგებებს;

(გ) კომპენსაციებს მუხლი III შესაბამისად;

(დ) ინვესტიციებთან დაკავშირებული სესხებიდან მიღებულ ანაზღაურებებსა და

საპროცენტო გადასახადებს;

(ე) ერთი მხარის მოქალაქეთა ხელფასებს, ჯამაგირებს და ანაზღაურებებს, მიღებულს მეორე მხარის ტერიტორიაზე ინვესტიციებთან დაკავშირებული ნებადართული სამუშაოების შესრულებიდან;

(ვ) საინვესტიციო დავებიდან მიღებულ ანაზღაურებას.

2. გრანსფერი შეიძლება განხორციელდეს იმ კონვერტირებად ვალუტაში, რომლითაც ინვესტიციაა შესრულებული ან სხვა კონვერტირებად ვალუტაში, გრანსფერის განხორციელების დღეს მოქმედი სავალუტო კურსით, თუ რაიმე განსხვავებული არაა შეთანხმებული ინვესტორსა და მიმღებ მხარეს შორის.

მუხლი V **უფლებამემკვიდრე**

1. თუ ერთი მხარის ინვესტორის ინვესტიცია დაზღვეულია არაკომერციული რისკებისაგან კანონით ჩამოყალიბებული სისტემით, მაშინ დამზღვევის ნებისმიერი უფლებამემკვიდრეობა, რომელიც გამომდინარეობს სადაზღვევო ხელშეკრულების პირობებიდან უნდა იყოს ცნობილი მეორე მხარის მიერ.

2. დამზღვევს არ მიენიჭება სხვა უფლებები გარდა იმ უფლებებისა, რაც მინიჭებული აქვს ინვესტორს.

3. ნებისმიერი უთანხმოება მხარესა და დამზღვევს შორის მოწესრიგდება ამ ხელშეკრულების VII მუხლის დებულებების შესაბამისად.

მუხლი VI **უფლებათა შელახვა**

ეს ხელშეკრულება არ შელახავს:

(ა) ნებისმიერი მხარის კანონებსა და წესებს, ადმინისტრაციულ პრაქტიკას და პროცედურებს, ადმინისტრაციულ ან სასამართლო გადაწყვეტილებებს.

(ბ) საერთაშორისო სამართლებრივ ვალდებულებებს, ან

(გ) ნებისმიერი მხარის მიერ თავის თავზე აღებულ ვალდებულებებს, მათ შორის იმათ, მოცემულთ საინვესტიციო ხელშეკრულებასა ან საინვესტიციო რწმუნებებში.

და შესაბამისად არ აძლევს ინვესტიციებსა და შესაბამის საქმიანობას უფლებას ისარგებლოს მეტი ხელშეწყობით, ვიდრე ეს დადგენილია ამ ხელშეკრულებით მსგავსი მდგომარეობისათვის.

მუხლი VII **ერთ მხარესა და მეორე მხარის ინვესტორებს** **შორის ღავის გადაწყვეტა**

1. ინვესტიციებთან დაკავშირებული დავები ერთ მხარესა და მეორე მხარის ინვესტორს შორის შეგყობინებული უნდა იყოს წერილობით, ამასთან ინვესტორმა უნდა მიაწოდოს ინვესტიციების მიმღებ მხარეს დეტალური ინფორმაცია. რამდენადაც ეს შესაძლებელი იქნება, ინვესტორმა და შესაბამისმა მხარემ უნდა სცადონ დავების გადაწყვეტა კონსულტაციებისა და მოლაპარაკების მეშვეობით კეთილი ნების საფუძველზე.

2. თუ დავები არ იქნება გადაწყვეტილი ამ გზით, პარაგრაფი 1_ში აღნიშნული წერილობითი შეტყობინების დღიდან ექვსი თვის განმავლობაში, დავა ინვესტორის არჩევანის შესაბამისად შეიძლება გადაეცეს:

(ა) საინვესტიციო დავების გადაწყვეტის საერთაშორისო ცენტრს (ICSID) , რომელიც ჩამოყალიბებულია “ ქვეყნებსა და სხვა ქვეყნების მოქალაქეებს შორის საინვესტიციო დავების გადაწყვეტის შესახებ კონვენციით” (თუ ორივე მხარეს ხელი აქვს მოწერილი ამ კონვენციაზე);

(ბ) საარბიტრაჟო სასამართლოს, რომელიც შექმნილია გაერთიანებული ერების საერთაშორისო ვაჭრობის კანონმდებლობის კომისიის (UNCITRAL) საპროცედურო საარბიტრაჟო წესების შესაბამისად (თუ ორივე მხარე გაერთიანებული ერების წევრია).

(გ) პარიზის საერთაშორისო სავაჭრო პალატის საარბიტრაჟო სასამართლოს.

3. არბიტრაჟის გადაწყვეტილება საბოლოოა და აუცილებელი დავის მონაწილე ყველა მხარისათვის. თითოეულმა მხარემ უნდა შეასრულოს გადაწყვეტილებანი მათი ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი VIII

მხარეთა შორის დავათა გადაწყვეტა

1. მხარეები კეთილმოსურნეობისა და თანამშრომლობის სულისკვეთების საფუძველზე მიიღებენ სწრაფ და სამართლიან გადაწყვეტილებას ნებისმიერ სადავო საკითხზე მათ შორის, რაც ეხება ამ ხელშეკრულების განმარტებასა და განხორციელებას. ამ თვალსაზრისით მხარეები შეთანხმდნენ განახორციელონ პირდაპირი და სერიოზული მოლაპარაკებანი, რათა მიიღონ ასეთი გადაწყვეტილება, თუ მხარეები ამგვარი პროცედურებით ვერ მიაღწევენ შეთანხმებას მათ შორის დავის დაწყებიდან ექვსი თვის განმავლობაში, დავა ერთ_ერთი მხარის მოთხოვნით შეიძლება გადაეცეს სამი წევრისაგან შედგენილ საარბიტრაჟო გრიბუნალს.

2. მოთხოვნის მიღებიდან ორი თვის განმავლობაში თითოეულმა მხარემ უნდა დანიშნოს არბიტრი. ორმა არბიტრმა თავმჯდომარედ უნდა შეარჩიონ მესამე არბიტრი, რომელიც მესამე ქვეყნის მოქალაქეა, იმ შემთხვევაში, თუ ერთ_ერთმა მხარემ ვერ დანიშნა არბიტრი აღნიშნულ დროში, მაშინ მეორე მხარეს შეუძლია მოთხოვოს საერთაშორისო სასამართლოს პრეზიდენტს განახორციელოს დანიშვნა.

3. თუ ორივე არბიტრმა ვერ მიაღწიეს შეთანხმებას თავმჯდომარის არჩევაში მათი დანიშნიდან ორი თვის განმავლობაში, თავმჯდომარე დანიშნება ერთ_ერთი მხარის მოთხოვნისამებრ საერთაშორისო სასამართლოს პრეზიდენტის მიერ.

4. თუ ამ მუხლის 2) და 3) პარაგრაფებში ჩამოთვლილ შემთხვევებში საერთაშორისო სასამართლოს პრეზიდენტს არ შეუძლია აღნიშნული ფუნქციების განხორციელება, ან იგი არის ერთ_ერთი მხარის მოქალაქე, დანიშნას ახორციელებს ვიცე_პრეზიდენტი, და თუ ვიცე_პრეზიდენტსაც არ შეუძლია ამ ფუნქციის განხორციელება, ან იგი არის ერთ_ერთი მხარის მოქალაქე, დანიშნას ახორციელებს სასამართლოს ის ყველაზე უფროსი თანამშრომელი, რომელიც არ არის არც_ერთი ქვეყნის მოქალაქე.

5. თავმჯდომარის შერჩევიდან სამი თვის განმავლობაში გრიბუნალი უნდა შეთანხმდეს საპროცედურო წესებზე, რომლებიც შეესაბამება ამ ხელშეკრულების

დებულებებს. თუ შეთანხმება არ არის მიღწეული, გრიბუნალმა უნდა მოსთხოვოს საერთაშორისო სასამართლოს პრეზიდენტს საპროცედურო წესების განსაზღვრა, ამასთან გათვალისწინებული უნდა იყოს საზოგადოდ მიღებული საერთაშორისო საარბიტრაჟო პროცედურები.

6. თუ სხვა არ არის შეთანხმებული, ყველა წარდგინება და განხილვა უნდა დასრულდეს მესამე არბიტრის შერჩევიდან რვა თვის განმავლობაში, და გრიბუნალმა უნდა მიიღოს თავისი გადაწყვეტილება საბოლოო წარდგინებისა ან განხილვის დასრულებიდან ორი თვის შემდეგ, იმის და მიხედვით, თუ რომელია უკანასკნელი. საარბიტრაჟო გრიბუნალმა უნდა მიაღწიოს გადაწყვეტილებას, რომელიც საბოლოო და სავალდებულო იქნება, ხმათა უმრავლესობით.

7. თავმჯდომარის, დანარჩენი არბიტრების ხარჯები, აგრეთვე პროცესთან დაკავშირებული სხვა ხარჯები მხარეებმა თანაბრად უნდა აანაზღაურონ. ამავე დროს გრიბუნალმა თავისი სურვილისამებრ შეიძლება გადაწყვიტოს, რომ ხარჯების უფრო დიდი წილი უნდა აანაზღაუროს ერთ-ერთმა მხარემ.

8. დავა არ შეიძლება გადაეცეს საერთაშორისო საარბიტრაჟო სასამართლოს ამ მუხლის დებულებათა თანახმად, თუ იგივე დავა მუხლი VII-ს დებულებების თანახმად გადაეცა სხვა საერთაშორისო საარბიტრაჟო სასამართლოს და კვლავაც განიხილება ამ სასამართლოს მიერ. ეს არ ეხება ორ მხარეს შორის პირდაპირი და სერიოზული მოლაპარაკებების განხორციელებას.

მუხლი IX **ძალაში შესვლა**

1. ეს ხელშეკრულება ძალაში შევა სარაგიფიკაციო ინსტრუმენტების გაცვლის დასრულების თარიღიდან. იგი ძალაში დარჩება ათი წლის განმავლობაში და განაგრძობს მოქმედებას, თუ არ იქნება შეწყვეტილი ამ მუხლის პარაგრაფ 2-ის შესაბამისად. ის შეეხება როგორც ძალაში შესვლის დროისათვის რასებულ ინვესტიციებს, ისევე შემდგომში განხორციელებულ ან მიღებულ ინვესტიციებს.

2. თითოეულ მხარეს მეორე მხარისადმი ერთწლიანი წერილობითი შეგყობინებით შეუძლია ამ ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტა პირველადი ათწლიანი პერიოდის დასასრულს ან ნებისმიერ დროს შემდგომში.

3. ეს ხელშეკრულება შეიძლება შეიცვალოს მხარეებს შორის წერილობითი შეთანხმებით. ნებისმიერი ცვლილება ძალაში შევა მაშინ, როდესაც თითოეული მხარე შეაგყობინებს მეორე მხარეს, რომ ამ ცვლილების ძალაში შესვლისათვის ყველა შინაგანი მოთხოვნა შესრულებულია.

4. იმ ინვესტიციების მიმართ, რომლებიც განხორციელებულია ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტამდე და რომელსაც ეს ხელშეკრულება ეხება, ყველა დანარჩენი მუხლების დებულებანი განაგრძობენ მოქმედებას დასრულების თარიღიდან შემდგომი ათი წლის განმავლობაში.

ამის დასგურად შესაბამისმა სრულუფლებიანმა წარმომადგენლებმა ხელი მოაწერეს ხელშეკრულებას.

შესრულებულია ქ. თბილისში 1992 წლის 30 ივლისს, ორ ეგზემპლიარად, ყოველი ქართულ და თურქულ ენაზე, ამასთან ყველა გექსტს თანაბარი ძალა აქვს.

საქართველოს რესპუბლიკის
მთავრობის სახელით

თურქეთის რესპუბლიკის
მთავრობის სახელით